Açlık ve iştiha şükürden sayılır mı?

Mehmet Bey: “Açlık ve iştah tama mıdır, şükürden midir? Şükürden sayılırsa şartları var mıdır?”

Şükür ve Tama Nedir

Tama, bir nimete karşı duyulan abartılı açlıktır. Doyduğu halde doymamaktır. Gözü açlıktır. Herhangi bir dünya malına gösterilen şiddetli hırstır. Buna mecazi açlık da denebilir.

Şükür, tama’ın tam zıttıdır. Aç olsa bile doygunluk göstermektir. Gözü tok olmaktır. Açlığı veya yoksulluğu dolayısıyla Allah’a küsmemektir. Rab olarak Allah’tan razı olmaktır.

Gerçek açlık fiilî bir haldir. Tama’dan veya hırstan sayılmaz. Fakat tama’ ve hırs, karnın fiilî olarak doyduğu halde gözünün doymamasıdır. Bu bir faciadır, bir güzel ahlâk değil, bir kötü huydur; bir fazilet değil, bir rezilettir.

Fiilî açlık sabredilirse ve Allah’ın mülkü olan nimetlere karşı duyulduğu bilinirse şükür olur. Bu şartlarla iştah da şükürden sayılır.

ŞÜKRÜN ÇEŞİTLERİ

Şükrün başlıca çeşitleri şunlardır:

1- El ile yapılan şükür: Eli harama uzatmaktan kaçınmak. Eli helâle ve meşrû olana uzatmayı prensip edinmektir.

2- Dil ile yapılan şükür: Dilimizi şükürde kullanmak, küfran ve isyan sözlerinden sakınmak, dili kırıcı, incitici, kınayıcı, hafife alıcı bir üslûptan ve kötü sözden korumak, dile yumuşaklık, tatlılık ve nezaket kazandırmak, dili teşekkür hislerine tercüman kılmak.

3- Kalp ile yapılan şükür: Kalbi kin, nefret, haset, şikak, nifak, husûmet, adavet, düşmanlık hislerinden temizlemek. Boş şeylerin ve dünyanın günahlı ve fani yüzünün sevgisini kalbe koymamak. Kalbi Allah’ın razı olduğu şeylerin, yani bakıyat-ı salihatın1, yani tespih, zikir, tefekkür, şükür, sabır, tevekkül, kanaat, takva, ibadet, muhabbet, feragat, fedakârlık, tevazu ve cömertlik gibi ahirette faydası olacak, baki olarak elimizde kalacak salih değerlerin sevgisiyle doldurmak.

4- His ve cihazatımızla yaptığımız şükür: Başta iman olmak şartıyla, güzel yaratılan ve lütfedilen şeylerin güzelliklerini, tadını, lezzetini, yapraklarına, tomurcuklarına, meyvelerine konulan ince ve mu'cizevî san'atları gözümüzle, kulağımızla, hislerimizle kavramak, cihazatımızla zevk etmek bir nevî manevî şükürdür.

Açlık hissi bir manevî şükürdür. Çünkü Allah'ın nimetlerine isteği güçlendiriyor. Susuzluk hissi bir manevî şükürdür. Allah'ın emsalsiz değerlerle yarattığı suya iştiyak veriyor. Suyu içerken, damağımıza dilimize dokunup geçerken verdiği serinlik, letafet ve canlılık hissi manevî birer şükürdür. Yiyecek taneciklerini dilimizde evirip çevirirken, dişlerimizle çiğnerken aldığımız lezzet, sevinç, huzur, doygunluk hissi, mutluluk gibi pozitif değerlerin hepsi manevî birer şükür hükmündedir. Çünkü veren Allah'tır. O güzel meyvelerin ve tatlı rızıkların hepsi Allah'ın has bahçesinden ve sonsuz hazinesinden akıyor. Bunu bilmek ve rızıkları bu imanla tatmak manevî birer şükürdür.

ŞÜKÜRDEN ŞİRKE GEÇMEYELİM!

İşte Üstad Hazretleri veciz üslûbuyla bu hakikati ifade ediyor:

"Rızka iştiha ve iştiyak, bir nevî şükr-ü fıtrîdir. Ve telezzüz ve zevk dahi gayr-ı şuurî bir şükürdür ki, bütün hayvânatta bu şükür vardır. Yalnız insan, dalâlet ve küfürle o fıtrî şükrün mahiyetini değiştiriyor, şükürden şirke giriyor."2

Burada bir uyarı da var: Dalâlet ve küfür içinde olanlar bu manevî şükürden hissedar olamıyorlar. Yani yiyip içerken bunların Allah'ın ikramı olduğunu düşünmemek ve bunları esbaba veya tesadüfe vermek bir şirk halidir. Böyle şirk içinde iken insan elbette manevî şükürlerden hissedar olamıyor.

5- Beden dili ile yapılan şükür: Bedenin helâl rızıklarla doldurulması, haram şeylerden sakındırılması, bedenin ibadette, taatte, faydalı işlerde ve bakiyat-ı salihatta kullanılmasıdır.

6- Hal dili ile yapılan şükür: Halimize ve tavrımıza, istek ve arzularımıza, duygu ve heyecanlarımıza, fiillerimize ve işlerimize, zevkimize ve keyiflerimize, hedefimize ve yarınlarımıza şükrü yerleştirmek, şükrü kendimize hal eylemek, şükrü ahirete yol eylemek, şükür ile halleşmek ve kişiliğimizi şükür ile yoğurmaktır.

7- Mal ile yapılan şükür: Zekât ve sadâka vermek, elindekini başkalarıyla paylaşmaktır.

Cenâb-ı Hak cümlemizi şükredenlerden eylesin. Âmin.

Dipnotlar:

1- Şuâlar, s. 210.

2- Mektubat, s. 349.